

U SUSRET PRAVEDNOJ ZELENOJ TRANZICIJI

DIREKTIVA O INDUSTRIJSKIM EMISIJAMA ZA ZELENIJU INDUSTRIJU U EU

Direktiva o industrijskim emisijama (IED) predstavlja glavni instrument Evropske unije za sprečavanje i smanjenje zagađenja iz velikih industrijskih postrojenja i farmi za intenzivan uzgoj živine i svinja. Nakon više od decenije primene, razvoj politika zaštite životne sredine i novi prioriteti Evropske unije u oblasti cirkularne ekonomije, energetske efikasnosti i dekarbonizacije ukazali su na potrebu za njenim daljim unapređenjem.

Evropska unija usvojila je 2024. godine revidiranu Direktivu o industrijskim emisijama (IED 2.0), kojom se postavljaju temelji za dalju transformaciju industrije. Novi regulatorni okvir ne samo da proširuje obuhvat propisa na dodatne industrijske aktivnosti, već jača i prava građana, uvodi strože zahteve za efikasno korišćenje resursa, podstiče inovacije i uspostavlja jasne mehanizme za ubrzanje tranzicije ka klimatski neutralnoj industriji u narednim decenijama.

Aleks Redvej

Međunarodni tehnički ekspert
Projekat IED Srbija

Evropska unija već decenijama unapređuje sistem kontrole industrijskog zagađenja, najpre kroz IPPC direktivu iz 1996. godine, a zatim i kroz IED iz 2010. godine, zahvaljujući kojima su emisije ključnih zagađujućih materija iz industrije značajno smanjene.

Međutim, iskustvo primene IED pokazalo je da su potrebna dodatna unapređenja, pre svega doslednija primena najboljih dostupnih tehnika (BAT), efikasnije korišćenje energije, vode i sirovina, smanjenje otpada i emisija zagađujućih materija, i veći doprinos klimatskoj neutralnosti. Upravo iz tih razloga usvojena je revidirana Direktiva o industrijskim emisijama (IED 2.0).

IED 2.0 odgovara na dva ključna izazova. Prvi je neujednačena primena zaključaka o BAT prilikom izdavanja integrisanih dozvola zbog čega su uvedena stroža pravila za određivanje graničnih vrednosti emisija, sa ciljem da se one postavljaju što je moguće bliže najboljim performansama postrojenja. Drugi izazov odnosi se na činjenicu da dosa-

dašnje integrisane dozvole nisu u dovoljnoj meri obuhvatale efikasno korišćenje resursa, cirkularnu ekonomiju i dekarbonizaciju, pa revidirana direktiva uvodi nove obaveze i u ovim oblastima, čime značajno proširuje dosadašnji pristup kontroli industrijskog zagađenja.

Transparentnost je jedan od ključnih principa revidirane Direktive. Putem Evropskog portala za industrijske emisije (IEP) javnosti će biti dostupni detaljniji podaci o postrojenjima, emisijama zagađujućih materija i drugim informacijama o životnoj sredini.

IED 2.0 podstiče transformaciju industrije ka klimatski neutralnoj i održivoj proizvodnji. Operateri će biti u obavezi da izrade planove transformacije, u cilju smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte, efikasnijeg

korišćenja energije i resursa, i unapređenja performansi životne sredine. Inovacioni centar za industrijsku transformaciju i emisije (INCITE), dodatno će podržati razvoj, razmenu i primenu inovativnih tehnika u industriji.

Revidirana IED jača inspeksijski nadzor i predviđa efikasnije mere u slučaju neusklađenosti, uključujući mogućnost obustave rada postrojenja i strože novčane kazne. Istovremeno, proširuje se područje primene Direktive na nove industrijske aktivnosti i dodatne farme intenzivnog uzgoja.

Pregled ključnih izmena u IED 2.0

Obuhvaćeno:

37.000 industrijskih postrojenja

38.500 farmi živine i svinja
bez novih sektora

EFIKASNIJE DOZVOLE I PRIMENA PROPISA

- Mogućnost obustave rada postrojenja u slučajevima značajne neusklađenosti,
- Strože kazne za najteže povrede,
- Strože GVE na osnovu BAT-AEL,
- Jasniji kriterijumi za derogacije,
- Planovi transformacije.

INOVACIJE I INDUSTRIJSKA TRANSFORMACIJA

- Uspostavljanje INCITE,
- Podrška primeni inovativnih tehnika i industrijskoj transformaciji,
- Fleksibilniji uslovi za industrijske lidere.

RESURSI, DEKARBONIZACIJA I CIRKULARNA EKONOMIJA

- Efikasnije korišćenje resursa i cirkularna ekonomija,
- Obavezni sistemi upravljanja zaštitom životne sredine (EMS),
- Dekarbonizacija i smanjenje zagađenja.

PRAVA GRAĐANA I ZAŠTITA ZDRAVLJA

- Bolji pristup informacijama, učešću javnosti i pravdi,
- Portal za industrijske emisije (IEP),
- Pravo na naknadu štete za narušeno zdravlje prouzrokovano kršenjem uslova iz dozvole.

ŠIRI OBIM PRIMENE

- Uključenje novih aktivnosti – npr. rudnici metala i proizvodnja baterija,
- Zaključci o BAT za deponije otpada,
- Veća pokrivenost farmi (75% SJ),
- Postepeno uvođenje novih pravila za farme.